

A STRATÉGIAI ELŐREJELZÉS MÓDSZERTANA ÉS GYAKORLATA

Bauer Kristóf – Csiki Varga Tamás szerk.

NEMZETI KÖZSZOLGÁLATI EGYETEM
BUDAPEST



SZÉCHENYI 2020



MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap



BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

A STRATÉGIAI ELŐREJELZÉS MÓDSZERTANA ÉS GYAKORLATA

Projekt szakmai vezető:

Dr. Tólas Péter

Szerzők:

Bartók András

Bauer Kristóf

Dr. Csiki Varga Tamás

Dr. Egeresi Zoltán

Etl Alex

Jórárt Krisztián

Dr. Marsai Viktor

Dr. Tólas Péter

Dr. Varga Gergely

Zavoianu Dóra

Szerkesztették:

Bauer Kristóf

Dr. Csiki Varga Tamás

A kézirat lezárásának dátuma:

2018. augusztus 30.

Kiadó:

Nemzeti Közszolgálati Egyetem

Közigazgatási Továbbképzési Intézet

www.uni-nke.hu

Felelős kiadó:

Prof. Dr. Kis Norbert rektorhelyettes

Címe: 1083 Budapest, Üllői út 82.

A kiadvány a KÖFOP-2.1.2-VEKOP-15-2016-00001 azonosítószámú,
„A jó kormányzást megalapozó közszolgálat-fejlesztés” című projekt
keretében készült el és jelent meg.

© Bartók András, Bauer Kristóf, Dr. Csiki Varga Tamás,
Dr. Egeresi Zoltán, Etl Alex, Jójárt Krisztián, Dr. Marsai Viktor,
Dr. Tálas Péter, Dr. Varga Gergely, Zavoianu Dóra, 2020

© Nemzeti Közszolgálati Egyetem
Közigazgatási Továbbképzési Intézet, 2020

A mű szerzői jogilag védett. Minden jog, így különösen a sokszorosítás, terjesztés
és fordítás joga fenntartva. A mű a kiadó írásbeli hozzájárulása nélkül részeiben sem
reprodukálható, elektronikus rendszerek felhasználásával nem dolgozható fel,
azokban nem tárolható, azokkal nem sokszorosítható és nem terjeszthető.

TARTALOM

ELŐSZÓ	5
Bauer Kristóf: A STRATÉGIAI ÖN- ÉS KÖRNYEZETÉRTÉKELÉS	12
Bauer Kristóf: TRENDEK ÉS DRIVEREK ELEMZÉSE	25
Bauer Kristóf: A SZCENÁRIÓVÁZOLÁS	45
Bauer Kristóf: A „NET ASSESSMENT” MÓDSZERTANA	61
Csiki Varga Tamás: A NATO ACT STRATEGIC FORESIGHT ANALYSIS – 2017 CÍMŰ ELŐREJELZÉSE	97
Csiki Varga Tamás: A NATO MULTIPLE FUTURES PROJECT – NAVIGATING TOWARDS 2030 CÍMŰ ELŐREJELZÉSE	110
Bauer Kristóf: A RAND ALTERNATIVE FUTURES AND ARMY FORCE PLANNING CÍMŰ ELEMZÉSE	126
Etl Alex: A NIC GLOBAL TRENDS 2035: PARADOX OF PROGRESS CÍMŰ ELŐREJELZÉSE	139
Etl Alex: A BRIT VÉDELMI MINISZTERIUM GLOBAL STRATEGIC TRENDS 2045 CÍMŰ ELŐREJELZÉSE	151
Jójárt Krisztián: AZ IMEMO STRATEGIC GLOBAL OUTLOOK 2030 CÍMŰ ELŐREJELZÉSE	162
Etl Alex – Zavoianu Dóra: KITEKINTÉS EURÓPÁRA 2038-IG	171
Csiki Varga Tamás: KITEKINTÉS KÖZÉP-EURÓPÁRA 2038-IG	185
Jójárt Krisztián: KITEKINTÉS A POSZTSZOVJET TÉRSÉGRE 2038-IG	197
Varga Gergely: KITEKINTÉS AZ EGYESÜLT ÁLLAMOKRA 2038-IG	210
Bartók András: KITEKINTÉS A TÁVOL-KELETRE 2038-IG	222
Egeresi Zoltán – Pénzváltó Nikolett: KITEKINTÉS A KÖZEL-KELETRE 2038-IG	235
Marsai Viktor: KITEKINTÉS AFRIKÁRA 2038-IG	247

Csiki Varga Tamás

A NATO MULTIPLE FUTURES PROJECT – NAVIGATING TOWARDS 2030 CÍMŰ ELŐREJELZÉSE

A NATO a modern történelem legsikeresebb politikai-katonai szövetsége, amely 1949-es alapítása óta közel 70 éven át biztosítani tudta tagállamai számára a békét, a biztonságot és a stabilitást, miközben tagjainak száma (2018-ig) 12-ről 29-re bővült. A szövetség a hidegháborút követően a nemzetközi rendszer átalakulását követve 1990-ben fogadta el első „nem hidegháborús” stratégiai koncepcióját (Londonban), majd a biztonsági környezet változása nyomán 1999-ben (Washingtonban) a következőt; a legutolsót pedig 2010-ben (Lisszabonban). A stratégiai koncepció célja, hogy középtávú, 10-12 évre szóló iránymutatást adjon a szövetség számára biztonságpercepcióját, valamint ehhez kapcsolódó védelempolitikai és haderőfejlesztési céljait illetően. Ehhez egyrészt a hosszú távú folyamatok megismerése, megértése, másrészt a tagállamok közti egyetértés kialakítása szükséges – azaz az eltérő percepciók, nemzeti nézőpontok, érdekek és vélemények összehangolása és konszenzus kialakítása.

Ebben a politikai, szakmai, társadalmi egyeztetési folyamatban a 2010-es lisszaboni csúcstalálkozót megelőzően a koncepció megalapozását a NATO Transzformációs Parancsnoksága (*Allied Command Transformation* – ACT) végezte a *Multiple Futures Project* (MFP) keretében (NATO 2008). Akkor ez a jelentős nyilvános elemeket is felsorakoztató „gyakorlat” újdonságot jelentett, korábban ilyenre ebben a formában nem került sor. A következő fejezet az előrejelzési munka módszertanát, valamint az elkészült zárótanulmány eredményeit mutatja be és értékeli.

A MULTIPLE FUTURES PROJECT CÉLJA, MÓDSZERTANA ÉS FELÉPÍTÉSE

A 2008-ban kezdeményezett folyamat az ACT fennhatósága alatt, egy kifejezetten e projekt vezetésére kinevezett igazgató (*Implementation Director*) vezetésével zajlott. Az MFP olyan stratégiai dialógust kívánt kialakítani a releváns szereplők között, amelynek eredményeképpen választ kapnak a következő kérdésre: „Melyek lesznek 2030-ban azok a kihívások és fenyegetések, amelyek a legnagyobb kockázatot jelentik majd a szövetség érdekeire, értékeire, tagállamaira és azok lakosságára nézve?” (NATO, 2009, 11.) A folyamat 21 workshopot és stratégiai szintű találkozót foglalt magában, amelyek során 45 ország és 60 intézmény, kormányzati és nem kormányzati szervezet több mint 500 képviselője vett részt közvetlenül a közös munkában, megosztva politikai, katonai, gazdasági és számos civil területen megszerzett szakértelmét.

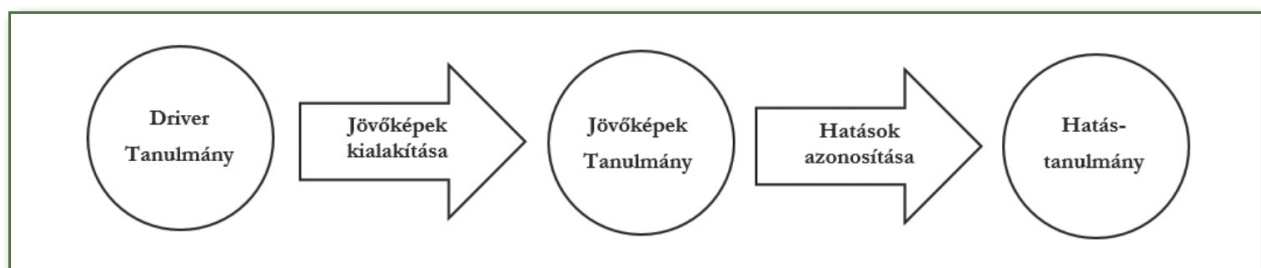
A nemzeti, nemzetközi és NATO-szakértők az MFP-folyamathoz olyan Intellektuális Keretet (*Intellectual Framework*) alakítottak ki, amelynek az alábbi három gyakorlati célt kellett megvalósítani:

1. Az új Stratégiai Koncepció kidolgozási folyamatának támogatása, szakértői vélemények és stratégiai információk biztosítása e folyamathoz.
2. A szakpolitikai döntések kialakításának támogatása – amely pontos cselekvési javaslatokban és a NATO szervezeten belüli interakcióinak erősítésében kellett hogy tetten legyen.
3. A transzformációs folyamatok összehangolása az ACT tevékenységi fókuszában és a tagállamok transzformációs igényei és céljai tekintetében.

A folyamat 9 olyan drivernek az azonosításával kezdődött, amelyek várhatóan nagy hatást gyakorolnak a szövetségre, egyúttal meghatározzák a 2030-ig várt jövőbeli folyamatokat. Ezek a driverek képezik az MFP-folyamat alap-elemeit, amelyekből a további lépések építkeznek.

Különböző kombinációikkal folytatott modellezés eredményeképpen született négy alternatív jövőkép. A jövőképek meghatározásának kifejezett célja az volt, hogy minél konkrétabb forgatókönyvekből vezessék le az egyes valószínűsíthető biztonsági és katonai hatásokat, amelyek így viszonyítási pontként szolgálhatnak minden tagállam számára. A négy jövőképet az alapján határozták meg, hogy milyen kockázatokat és fenyegetéseket foglalnak magukban. Ezek egy, vagy akár minden jövőkép esetében megjelenhetnek. Emellett olyan „stratégiai sokkokat/meglepetéseket” is igyekeztek azonosítani, amelyek megtörhetik a látható lineáris trendeket és várt folyamatokat, így önmagukban is rendszerszintű, (gyors/radikális) nagy hatású eseményekké válhatnak. Két ilyen sokkot – a „Tömegpusztító fegyverek alkalmazását” és a „Globális járványt” – szisztematikusan mind a négy jövőképre is alkalmazták. A jövőképekben várható hatásokat 40 kockázattal és fenyegetéssel jellemezték, amelyek között szerepeltek például a „bukott államok”, a „kritikus erőforrásokhoz és nyersanyagokhoz való hozzáférés korlátozása”, vagy a „fokozódó etnikai feszültségek” és az „értékek és világnézetek megkérdőjelezése” – tehát igen összetett biztonsági környezetet tártak elé.

A potenciális kockázatok és fenyegetések nyomán pedig 33 biztonsági és 26 katonai hatást azonosítottak, amelyeket szakértői workshopokon tovább finomítottak, részleteztek és értékelték – végül pedig ezek alapján fogalmazták meg a koncepcionális és doktrinális, valamint a képességfejlesztési javaslatokat (lásd a 3. táblázatot).



1. ábra: Az MFP folyamat intellektuális kerete

Forrás: NATO 2009, 12.

AZ MFP JÖVŐKÉPE

A jövő rövid és középtávú előrejelzése során az MFP-ben részt vevő szakértők számos jellemzőt rögzítettek kiindulópontként. Bár a Közel-Kelet, a Kaukázus, Kelet- és Dél-Ázsia országai esetében elképzelhetők államközi konfliktusok, a nagyarányú hagyományos fegyveres konfliktusok kitörése nem valószínű, a NATO-nak sokkal inkább olyan kihívásokra kell választ adnia, amelyek a destabilizációnak vagy a kormányhatalom elégtelenségének a következménye egy adott térségben. Ezek a jelenségek származhatnak az elharapódzó szélsőséges mozgalmakból, az ellenőrizetlen migrációból és az erőforrás-szűkösség által előidézett sűrűlódásokból.

A fejlett technológia terjedése is növelheti a szövetség sebezhetőségét, mind a szélesebb támadási felület, mind a társadalmak működésének megzavarhatósága tekintetében. Ezért különösen nagy figyelmet kell szentelni a tömegpusztító fegyvereknek, valamint a nagy hatást kiváltó potenciális támadási lehetőségeknek (mint a kritikus infrastruktúrák elleni támadás vagy egy jelentős kibertámadás), amelyekkel szemben az ellenőrzés és a partnerekkel kialakított szorosabb együttműködés és a technológiai előny megőrzése jelenthetik a legjobb eszközöket.

Várhatóan az ellenfelek kevésbé helyeznek hangsúlyt a közvetlen katonai támadásokra, sokkal inkább felforgató tevékenységekkel a szövetséget egységbe kovácsoló alapelveket célozzák. Így kifejezetten a szövetséges kormányok közötti együttműködés alapját képező szolidaritást és értékeket – az élet értékét, az egyén szabadságjogait, a liberális demokráciát és a jog uralmát – támadhatják akár fizikai, akár pszichológiai eszközökkel. Alapértékeinket hibrid támadások fogják érni, amelyek összekapcsolódnak, és előre nem jelezhető módokon, a hagyományos és irreguláris hadviselést, a terrorizmus és a szervezett bűnözés eszközeit kombinálva zajlanak. Pszichológiai téren az ellenfelek kihasználják a tömegkommunikációban és az azonnali kapcsolatteremtésben rejlő lehetőségeket, és megkérdőjelezzik vagy elutasítják azokat a liberális alapelveket és értékeket, a szabadpiacot, amelyen a szövetség nyugszik. Éppen saját értékeinek és életmódunk jellemzőit – a szólásszabadságot, a szabad médiát – igyekeznek ellenünk fordítani, illetve kihasználni, hogy manipulálják társadalmainkat. Támadások érhetik a NATO-tagállamok társadalmát, kereskedelmi központjait, azt az integrált globális kereskedelmet és a közösségi hálózatokat, valamint a sebezhető globális közös tereket, amelyek ezeket életben tartják. Az ellenfelek támadásai a fizikai térben – tengeren, szárazföldön, levegőben és az űrben –, valamint a kibertérben is zajlanak majd.

Az ellenfelekkel szembeni fellépés egyik hatékony eszköze azoknak az értékeknek és eszméknek a terjesztése lehet, amelyeken a NATO alapul, és ezen a téren kell megnyerni „a narratívák harcát”. Optimistább olvasatban a jövő komoly lehetőségeket is tartogat a tekintetben, hogy a szövetség kommunikáción, nyilvános diplomácián és a kapcsolatok fejlesztésén keresztül befolyásolni tudja a környező világot.

2030-ra előretételezve elengedhetetlen, hogy a kihívások tükrében a NATO demonstrálni tudja erejét és elszántságát, ami a tagállamok szolidaritásában gyökerezik. Újra kell értékelni a kollektív védelmi garanciát jelentő 5. cikkely tartalmát (azaz hogy milyen jellegű támadások esetére érvényes), és egyértelműen demonstrálni szükséges az elrettentés képességét az ellenfelek számára, hogy belássák: minden támadásra adható lépés mögött valódi erő van, legyen szó akár területvédelemről, akár más biztonsági és védelmi kérdésről.

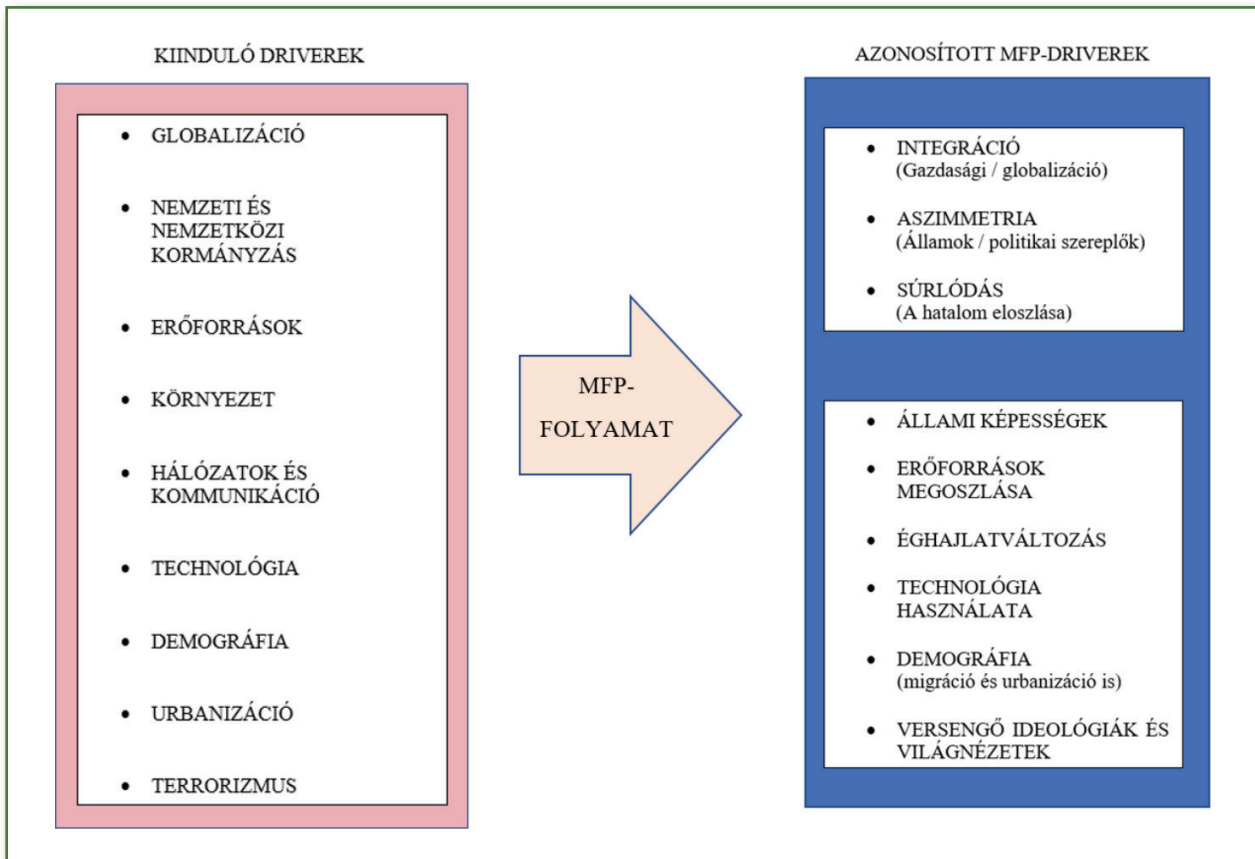
A NATO széles értelemben vett biztonságát az az átfogó megközelítés (*comprehensive approach*) képes biztosítani, amelyet a tagállamok más nemzetközi szervezetekkel, így az Európai Unióval és az ENSZ-szel együttműködve fejlesztenek. Ugyanakkor minél szélesebb körre terjeszti ki a szövetség a tevékenységét, annál jobban fogják érinteni a környezetéből kiinduló hatások. Annak érdekében, hogy e környezetben hatékonyan tudjon működni, a NATO-nak jól funkcionáló partnerkapcsolatokat kell kialakítania és azokat előnyösen felhasználnia, valamint a többi

nemzetközi szervezettel javítani az információmegosztást és a döntéshozatal transzparenciáját. A siker azon fog múlni, hogy a NATO képes-e megfelelően kezelni a felforgató és destabilizáló tevékenységből kialakuló konfliktusokat és azok következményeit, hatásait.

Ehhez a NATO erőinek a következő években is rugalmasnak, alkalmazkodóképesnek, megfelelően kiképzettnek, felszereltnek, telepíthetőnek és fenntarthatónak kell lenniük, parancsnoki szerveinek pedig képesnek kell lenniük az együttműködésre más szereplőkkel a lehetséges konfliktusok teljes spektrumában, a hibrid hadviseléstől a tömegpusztító fegyverekkel vívott háborúig; a mentesítő és újjáépítést segítő, mentoráló, tanácsadó és kiképző műveleteken át egészen a hosszú távú stabilizációig és intézményfejlesztésig. Az akár egyidejűleg is végrehajtandó feladatok között megjelenhetnek a kollektív védelmi műveletek, a stabilizáció és újjáépítés, a biztonsági szektor reformja és a nagyméretű, magas intenzitású harci műveletek. A szövetséges erőknél képesnek kell lenniük olyan környezetben is működni, amelyet tömegpusztító fegyverek vagy más nagy hatású támadások értek, miközben biztosítják a hozzáférést a tengerekhez, a légtérhez, az űrhez és a kibertérhez, hogy ott korlátlanul tevékenykedhessenek.

AZ MFP-TRENDEK AZONOSÍTÁSA ÉS TARTALMA

A stratégiai előrejelzés előfeltétele volt azoknak a releváns drivereknek az azonosítása, amelyek meg fogják határozni a jövőbe mutató folyamatokat. Ezért első lépésként ezeknek a NATO-tagállamok által kialakított közös percepciójára helyezték a hangsúlyt, amelynek során 19 nemzeti tanulmányt és három, az ACT által korábban készített stratégiai előrejelzést értékelték és hasonlítottak össze. A közös elemeket („kiinduló driverek”) 21 workshopon bontották részekre és vitatták meg a nemzetközi szakértők, és a leginkább releváns jellemzők és hatásmechanizmusok közül kilencet határoztak meg a stratégiai előrejelzés alapjaként (lásd a 2. ábrát). A kilenc MFP-driver közül három olyan történelmi, nem csupán éveken, évtizedeken, hanem évszázadokon átnyúló folyamatot jelöl, amelyeket így „strukturális driverként” azonosítottak – súrlódás, integráció, aszimmetria –, míg további hat ezek egymásra hatásból eredően meghatározó lesz a következő évtizedek biztonsági környezetében: az állami képességek változása; az erőforrások megoszlása; az éghajlatváltozás; a technológia használata; a demográfia; valamint a versengő ideológiák és világnézetek.



2. ábra: Az MFP drivereinek azonosítása és kiválasztása

Forrás: NATO 2009, 14.

Az azonosított MFP strukturális driverek közül az „integráció” jelöli a nemzeti és regionális kereskedelmi kapcsolatok funkcionális összekapcsolódásának fokát. Az „aszimmetria” az egyes politikai szereplők (klasszikusan az államok) közötti hatalmi egyenlőtlenséget, különbségeket jelöli mind a jólét, mind a befolyásolási képesség tekintetében a biztonság és fejlesztés terén. A „súrlódás” pedig a nemzetközi döntéshozatalt jellemzi, amelyben a szereplők a kooperáció–konfrontáció spektrumon mozognak, és hatalmi érdekeik alapján vagy együttműködnek, vagy akadályozzák egymást.

A következő évtizedek fejlődését meghatározó hat („determinisztikus”) driver közül az „állami képességek” a hatalom egyes államokon belüli megoszlását és alkalmazását jelenti; az „erőforrások megoszlása” az alapvető erőforrások, nyersanyagok rendelkezésre állását jelenti, beleértve az energiához, a vízhez, az élelmiszerhez és más nélkülözhetetlen javakhoz való hozzáférést. Az „éghajlatváltozás” driver az átlagos időjárási viszonyok hosszú távú, tartós megváltozásának a nemzetközi kapcsolatokra gyakorolt hatását, a „technológia használata” a technológiai fejlődést és a technológiához való hozzáférést jelöli. A „demográfia” a népesedési (születési, halálozási, életkori, jövedelmi stb. mutatók, beleértve a migrációs és urbanizációs jellemzőket) foglalja magában; míg a „versengő ideológiák és világnézetek” az eltérő értékekből, vallási különbségekből, történeti és geopolitikai perspektívákból eredő elidegenedést és konfrontációt jelöli.

NÉGY JÖVŐKÉP

A projektben kialakított négy jövőkép – mint arra már utaltunk és a következőkben látni fogjuk – nem az előrejelzési folyamat végeredményét jelentette, hanem az egyik eszközt, amely segítette a szakértőknek megérteni a hatásmechanizmusokat és feltérképezni a várható hatásokat. Az azonosított trendek különböző variációja alapján kialakított jövőképek a koncepcionális elemzés négy viszonyítási pontját képezték, amelyek mindegyike esetében értékelni tudták a potenciális kockázatokat, fenyegetéseket, stratégiai meglepetéseket, hatásokat és kínálkozó lehetőségeket. A kockázatok értékelések minden esetben a szövetséges államok területi integritását, lakosságát és értékrendjét érintő hatásokat igyekeztek azonosítani, hiszen ezek azok az alapelemek és jellemzők, amelyek védelme minden állam alapvető feladata kell hogy legyen.

1. jövőkép: A kivételezettség sötét oldala

Az első jövőképet az éghajlatváltozás, az erőforrások megoszlása, a gazdasági integráció és a versengő ideológiák drivereinek kombinációja alapján alakították ki, és azt írja le, hogy a globalizáció, az éghajlatváltozás és az erőforrások nem megfelelő elosztása milyen mértékben korlátozhatja az államok azon képességét, hogy fenntartsák szuverén működésüket. A gyenge és bukott államok instabilitást teremtenek, és a fejlett országokat is stratégiai döntések meghozatalára készítetik azzal kapcsolatban, hogy hogyan reagáljanak erre. Ez a jövőkép a fejlett és a fejlődő államok közötti súrlódásra koncentrál, amelyet tovább bonyolít az erősödő nacionalizmus, az erőforrások nem megfelelő megoszlása, a szegénység, a lakosság frusztrációja, a demográfiai nyomás és a romló környezeti viszonyok. Mindezek eredményeképpen ilyen viszonyok között az alábbi kockázatokkal kell számolni:

- elégtelen kormányzás;
- a radikális ideológiák terjedése;
- az etnikai, vallási és ideológiai konfliktusok terjedése;
- a stratégiai csomópontok és az infrastruktúra sebezhetősége;
- viták kialakulása a korábban lakatlan, de erőforrásokban gazdag területek fennhatóságával kapcsolatban;
- a környezeti változások és katasztrófák hatásai;
- a tömegpusztító és nagy hatású fegyverek terjedése;
- az államhatalom megkérdőjelezése és meggyengülése;
- ellenőrizetlen migráció;
- a lakosság összetételének megváltozása.

2. jövőkép: Megtévesztő stabilitás

A második jövőképet az aszimmetria, a demográfia, az erőforrások eloszlása, valamint a versengő ideológiák drive-rei alapján alakították ki, és az előregedő társadalmak és velük szemben a fiatal migránsok tömege által jelentett demográfiai nyomás problémáján alapszik. Bár e forgatókönyv szerint az az erőforrások elosztása globálisan hatékonyra válik, mivel új, erőforrásokban, nyersanyagokban gazdag területeket aknázhathatunk ki és kapcsolhatunk

be a világgazdaságba, mégis a fejletlen és nyersanyagokban szegény országokban számos probléma alakul ki. Ez a kettősség a fejlett, jól ellátott, de elöregedő, valamint a fejletlen, hiánnyal küszködő fiatal népesség és országai között komoly ellentéteket szül, és a liberális demokráciák e forгатókönyv szerint nem avatkoznak be a válságok kezelésébe, mert a saját belső problémáik kezelése köti le őket. Esetükben a fennmaradó feszültség, amit a bevándorlók sikertelen gazdasági és kulturális integrációja szül, súlyosbítja a már korábban is létező szervezett bűnözés és terrorizmus jelentette fenyegetéseket. Ebben a jövőképben az alábbi kockázatokkal kell számolni:

- a külső biztonsági környezet változásainak sikertelen előrejelzése, megértése és alakítása;
- transznacionális bűnözői tevékenység;
- a stratégiai figyelem befelé fordulása, a külső problémák elhanyagolása;
- az etnikai, vallási és ideológiai konfliktusok potenciális továbbterjedése;
- a külső hatásokra adandó válaszok rendszerszintű hiánya és kudarca;
- ellenőrizetlen migráció.

3. jövőkép: A modernitások összecsapása

Ennek a jövőképnek a versengő ideológiák, a demográfia és a technológia használata képezi az alapját a vizsgált driverek közül. Az erősödő nacionalizmus, amely technológiai innovációval párosul, lehetővé teszi a fejlett, hálózatosodott társadalmaknak, hogy globális kapcsolatokat alakítsanak ki; a globalizáció pedig lehetővé teszi a fejlett államok nagyvárosi központjainak, hogy a kultúra és a jólét befolyásos központjaivá váljanak. Ezek a kiterjedt központi térségek számos szinten szerveződő, hálózatcentrikus kormányzás alatt állnak, ahol a problémákat valós időben virtuális hálózatok teremtik és oldják meg. A lazán kapcsolódó, szegregált, leszakadó határterületek szenvednek a legnagyobb nyomástól, és ezeket a térségeket tovább destabilizálják azok a bűnöző szervezetek, amelyek csempészettel, intellektuális jogok megsértésével, ipari kémkedéssel és illegális fegyverkereskedelemmel foglalkoznak. A fejlett országok rendvédelmi szervei ezeket az ártó szereplőket és káros folyamatokat igyekeznek ellenőrzés alatt tartani azáltal, hogy fokozzák a kereskedelem, az információáramlás, az erőforrások és munkaerő áramlásának ellenőrzését a városi központok és a peremvidékek között. A harmadik jövőkép várható kockázatai a következők:

- komplex, kölcsönösen függő számítógépes hálózatok;
- a technológiai hatékonyság és a polgári szabadságjogok közti ellentmondások kiéleződése;
- magas fokú függőség a nélkülözhetetlen nyersanyagok folyamatos ellátásától;
- a marginalizált csoportok szélsőségesessé válása;
- területi és határviták;
- a technológia ártó szándékú személyek és bűnöző szervezetek általi kizsákmányolása;
- az összetett, kölcsönösen függő rendszerek és infrastruktúra-elemek sebezhetősége;
- az össze nem egyeztethető hitrendszerek konfliktusa;
- változó lojalitás az állami és nem állami szereplők esetében;
- az autoriter államok szövetsége;
- az etnikai, vallási és ideológiai konfliktusok potenciális továbbterjedése.

4. jövőkép: A hatalmi politika újjáéledése

A negyedik jövőkép meghatározó driverei a sűrlődés, a versengő ideológiák és világképek, az erőforrásokért vívott konfliktusok és a gazdasági integráció hiánya. A hatalmi politika újjáéledésének alapja egy valóban többpólusú világ, ahol regionális hatalmak versengenek egymással, és amit néhány szereplőnél a növekvő abszolút gazdagság és a tömegpusztító, illetve a nagy hatású fegyverek terjedése jellemez. A hatalmak között törekény egyensúly alakul ki, amelyben az erőforrásokért és a befolyásért folytatott versengés megkérdőjelezi a globalizációt, a nemzetközi normákat és szabályokat. Ezek a befolyásos szereplők ugyan nem tesznek szert globális hatalomra, de saját térségükben kompetitív előnyeik nyomán hatékonyan tudják képviselni érdekeiket. A hatalomért és az erőforrásokért folytatott versengés zavartalanul folytatódik, különösképpen az ellenőrizetlen térségekben, miközben a legerősebb államok igyekeznek fejleszteni gazdaságukat és erősíteni lakosságaik védelmét. A negyedik jövőkép szerint a következő kockázatokkal kell számolni:

- az érdekszférák átalakulása;
- az ideológiai felsőbbrendűségért folytatott verseny;
- az erőforrásokért folytatott verseny;
- a nukleáris és más nagy hatású fegyverek terjedése;
- ellenőrizetlen térségek;
- államközi rivalizálás;
- a nemzetközi rendszer nem képes kezelni a jelentős hatalmi változásokat;
- változó szövetségi rendszerek.

Az így kialakított jövőképekben rejlő kockázatokat és fenyegetéseket azok forrásának és konkrét mibenlétének azonosítása köti össze a biztonsági, majd szűkebb értelemben a katonai hatásokkal. A következőkben ezeket tekintjük át.

A KOCKÁZATOK ÉS FENYEGETÉSEK FORRÁSÁNAK ÉS MIBENLÉTÉNEK AZONOSÍTÁSA

A négy bemutatott jövőképből eredő kockázatok akkor válnak igazán relevánssá, ha azok forrását is meg tudjuk nevezni, majd azonosítjuk, mindez milyen gyakorlati jelenségekben fog testet ölteni, amelyeknek már vannak (lesznek) biztonsági vonatkozásai, azaz biztonságunkat érintő hatásai. Az MFP a kockázatok hat potenciális forrását azonosította:

1. Nagy hatalmú egyének: olyan személyek, akik áthágnak a korlátokat, konvenciókat és szabályokat annak érdekében, hogy egyedi politikai, gazdasági, intellektuális vagy kulturális befolyást gyakoroljanak az emberekre vagy bizonyos eseményekre. (Ilyennek tekinthetjük a titkos információkat kiszivárogtató Edward Snowden és Julian Assange-t, illetve a magányos farkas szélsőjobboldali terroristát, Anders Behring Breiviket stb.)
2. Szélsőséges nem állami szereplők: állami szuverenitással nem rendelkező szereplők (például csoportok, szervezetek), amelyek szélsőséges eszméket követnek, és jelentős gazdasági, politikai vagy társadalmi befolyással, hatalommal rendelkeznek nemzeti, bizonyos esetekben akár nemzetközi szinten is. (Ilyenek az al-Káida és az Iszlám Állam terrorszervezetek.)

3. Szervezett bűnözői csoportok: olyan, három vagy több személyből álló, szervezeten működő csoport, amely bűncselekményeket követ el annak érdekében, hogy közvetlen vagy közvetett módon anyagi haszonra tegyen szert. (Ilyen szervezetek a latin-amerikai drokartellek)
4. Lator államok (*rogue states*): olyan államok, amelyek nem veszik figyelembe a nemzetközi normákat, szabályokat, és nincsenek tekintettel más államokra nemzetközi politikájukban. (Ide sorolja az Egyesült Államok Iránt és Észak-Koreát.)
5. Konfrontatív hatalmak: olyan országok, amelyek a vitákat nem békés eszközökkel, tárgyalással, hanem aránytalan erőszak alkalmazásával vagy az azzal való fenyegetéssel próbálják intézni.
6. Természet: a fizikai világ jellemzői, működése és annak változásai, így például az időjárás jelenségek, éghajlati viszonyok és azok a fizikai erők, amelyek formálják a világot.

Ebből a hat forrásból számos olyan fenyegetést teremtő tevékenységet, jelenséget levezethetünk, amelyek a szövetséges államok területi integritását, lakosságát és értékrendjét, azaz a stratégiai előrejelzés referenciapontjait fenyegetik a 2030-ig terjedő időszakban (NATO 2009, 30.):

- a kritikus fontosságú nyersanyagokhoz való hozzáférés akadályozása;
- a létfontosságú nyersanyagok ellátásának akadályozása;
- embercsempészet;
- a humán biztonság veszélyeztetése, etnikai tisztogatás, népiirtás;
- a személyi szabadságjogok megsértése;
- a számítógépes hálózatok elleni támadások;
- valamely állam(ok) lakossága és infrastruktúrája elleni támadás;
- felforgató tevékenységek;
- terrorizmus;
- valamely állam(ok) területi integritásának megsértése;
- természeti katasztrófák;
- a természetes környezet pusztulása;
- tömegpusztító/nagy hatású fegyverekkel elkövetett támadás;
- zavargások;
- a politikai legitimitás megkérdőjelezése;
- a társadalmi struktúrákra és a jog uralmára nehezedő nyomás;
- etnikai feszültség;
- tömeges jóléti és egészségügyi válság;
- az értékrend és világnézet megkérdőjelezése;
- kábítószer-csempészet;
- váratlan humanitárius katasztrófák és regionális háborúk hatásainak továbbterjedése;
- új, ismeretlen ellenfelek, ellenségek megjelenése;
- a védelmi készenlét aláásása, meggyengítése;
- váratlan nagyarányú terrortámadás;
- kalózkodás;
- visszaélés a megfigyelési képességekkel;

- kémkedés;
- a szabadság- és emberi jogokat védő csoportok támadása;
- az eltérő hitrendszerek által motivált feszültség és instabilitás különböző politikai rendszerek között;
- információs műveletek végrehajtása erős nem állami identitással rendelkező szervezetek által;
- erősödő függőség a katonai magánvállalatok alkalmazásától;
- globális és regionális biztonsági instabilitás;
- nemzetállamok szövetségváltása.

Ha ezeket a fenyegetéseket a négy jövőképre vetítjük, eltérő súllyal és valószínűséggel megjelenő biztonsági hatásokat (fejleményeket) azonosíthatunk. Ezeket ismételten workshopokon és szakértői kerekasztal-beszélgetéseken vitatták meg a projekt résztvevői azzal a céllal, hogy minden egyes biztonsági hatást a bekövetkezés valószínűsége és hatása alapján 1–4-ig terjedő skálán besoroljanak (4 a legnagyobb valószínűség és a legnagyobb hatás) – az egyes hatások pedig a két ismérv értékének szorzataként kaptak egy értéket. Ezt követően a szakértők harmadik ismérvként a transzformációs nehézséget minősítették, azaz a fenyegetés összetettségét, és ezzel együtt alakították ki a végső fontossági sorrendet.

Az első öt legfontosabb biztonsági kockázat, amellyel valamennyi tényezőt és jövőképet figyelembe véve számolni kell: (1) az aszimmetrikus biztonsági környezet, (2) a nélkülözhetetlen nyersanyagok ellátásának megszakítása; (3) a káros gazdasági hatások; (4) a kommunikációs rendszerek rossz szándékú kihasználása; (5) a beavatkozás joga/kötelezettsége. Az egyes jövőképre vonatkozóan pedig a következő biztonsági hatások várhatóak:

1. A kivételezettség sötét oldala	2. Megtévesztő stabilitás
<ul style="list-style-type: none"> • Káros gazdasági hatások • Illegális bevándorlás • Emberi kizsákmányolás • A beavatkozás joga/kötelezettsége • Az állampolgárok fenyegetettsége • Az államok területi integritásának megsértése • A liberális demokrácia értékeinek veszélyeztetése • A kritikus infrastruktúra károsítása • A nemzeti identitás gyengítése • Korábban stabil kormányzatok destabilizálása • A potenciálisan ellenséges államok növekvő száma • A domináns értékrend megkérdőjelezése • A nemzeti és nemzetközi jog aláásása • Társadalmi zavargás • Belpolitikai instabilitás • A nemzetközi gazdasági szereplők döntései megkérdőjelezzik a fennálló nemzetközi rendet • Aszimmetrikus biztonsági környezet 	<ul style="list-style-type: none"> • Káros gazdasági hatások • Az állampolgárok fenyegetettsége • Szociális zavargás • Emberi kizsákmányolás • Szervezett bűnözés • Az államok területi integritásának megsértése • A liberális demokrácia értékeinek veszélyeztetése • A beavatkozás joga/kötelezettsége • Illegális bevándorlás • A kritikus infrastruktúra károsítása • Csökkenő hajlandóság a katonai erő használatára • Csökkenő katonai önvédelmi képesség

3. A modernitások összecsapása	4. A hatalmi politika újjáéledése
<ul style="list-style-type: none"> • A kritikus infrastruktúra károsítása • A biztonság túlzott hangsúlya a személyes szabadságjogokkal szemben • Az állampolgárok fenyegetettsége • Káros gazdasági hatások • A liberális demokrácia értékeinek veszélyeztetése • A vállalati és állami titkok megsértése, kiszivárogtatása • Az állam erőszakmonopóliumának megkérdőjelezése (katonai magánvállalatok alkalmazása által) • Az állam és társadalom kohéziójának gyengülése • A kommunikációs rendszerek rossz szándékú kihasználása • A kommunikációs rendszerek pusztulása • A nemzetközi gazdasági szereplők döntései megkérdőjelezzik a fennálló nemzetközi rendet • A nélkülözhetetlen nyersanyagok ellátásának megszakítása • A katonai magánvállalatok bizonytalan hűsége 	<ul style="list-style-type: none"> • Nagyméretű háborús konfliktus • Káros gazdasági hatások • A kritikus infrastruktúra károsítása • Az állampolgárok fenyegetettsége • Az államok területi integritásának megsértése • A liberális demokrácia értékeinek veszélyeztetése • Illegális bevándorlás • Emberi kizsákmányolás • A beavatkozás joga/kötelezettsége • Tömegpusztító/nagy hatású fegyverek által okozott pusztítás • Az egyes államok vagy nemzetközi szervezetek csökkenő válságkezelő képessége • Aszimmetrikus biztonsági környezet • A nélkülözhetetlen nyersanyagok ellátásának megszakítása • A már létező szövetségek kohéziójának gyengülése

1. táblázat: Az MFP-folyamatban azonosított, a négy jövőképhez köthető biztonsági hatások

Forrás: NATO 2009, 31.

A stratégiai előrejelzés utolsó eleme a NATO szempontjából a legfontosabb: a 2030-ig várható katonai hatások megismerése, amelyek kezelésére azután javaslatokat tud megfogalmazni a szövetség. A fent bemutatott biztonsági hatásoknál szűkebb körű katonai hatásokat 26 esetre vonatkozóan azonosítottak, amelyeket az „öt hadműveleti funkció” – vezetés-irányítás, érzékelés, cselekvés, védelem és fenntartható működés – szempontjából értékelték a már említett 21 szakértői workshopon, ahol a biztonsági hatásokhoz hasonlóan 3 ismérv (bekövetkezés valószínűsége, hatása, a fenyegetés összetettsége) mentén súlyozták is azokat. Az első öt legfontosabb katonai kockázat mind a négy jövőképet figyelembe véve: (1) az aszimmetrikus fenyegetések elleni védelem; (2) a nem állami szereplők ellen végrehajtandó katonai műveletek; (3) a vezetés-irányítási, számítógépes és kommunikációs rendszerek és katonai hálózatok védelme; (4) a nélkülözhetetlen nyersanyagok ellátásának biztosítása; (5) a civil-katonai kapcsolatok fejlesztése. Tekintettel a szerteágazó katonai hatásokra az egyes jövőképre vonatkozóan, itt csak néhány példával szemléltetjük ezeket:

A kivételezetség sötét oldala	Megtévesztő stabilitás
<ul style="list-style-type: none"> • Az elrettentést szolgáló műveletek végrehajtása • A kommunikációs és kereskedelmi útvonalakat védő expedíciós műveletek végrehajtása • A nélkülözhetetlen nyersanyagok ellátásának biztosítása • A kritikus infrastruktúra védelme • Teljes spektrumú kollektív védelmi műveletek végrehajtása • ... 	<ul style="list-style-type: none"> • Új külföldi katonai fenyegetések azonosítása • A civil hatóságok támogatása • Expedíciós műveletek végrehajtása a humanitárius erőfeszítések támogatására • A többnemzeti katasztrófavédelmi erőfeszítések támogatása és több szereplővel való együttműködés • Katonai logisztikai támogatás biztosítása a humanitárius tevékenységekhez • ...

A modernitások összecsapása	A hatalmi politika újjáéledése
<ul style="list-style-type: none"> • A vezetés-irányítási, számítógépes és kommunikációs rendszerek és katonai hálózatok védelme • A kommunikációs és kereskedelmi útvonalakat védő expedíciós műveletek • A nélkülözhetetlen nyersanyagok ellátásának biztosítása • Teljes spektrumú kollektív védelmi műveletek végrehajtása • ... 	<ul style="list-style-type: none"> • A vezetés-irányítási, számítógépes és kommunikációs rendszerek és katonai hálózatok védelme • A kommunikációs és kereskedelmi útvonalakat védő expedíciós műveletek • Teljes spektrumú kollektív védelmi műveletek végrehajtása • Helyi erők kiképzése • Katonai beavatkozás az eskaláció megakadályozására (erőkivétel) • ...

2. táblázat: Az MFP-folyamatban azonosított, a négy jövőképhez köthető katonai hatások néhány példája

Forrás: NATO 2009, 43.

A MULTIPLE FUTURES PROJECT ÁLTAL AZONOSÍTOTT VÁRHATÓ FEJLEMÉNYEK ÉS A MEGFOGALMAZOTT JAVASLATOK

Mint láthattuk, a potenciális kockázatok és fenyegetések nyomán a szakértők 33 biztonsági és 26 katonai hatást azonosítottak. Az eddig bemutatott folyamat záróelemeként a biztonság területén négy átfogó „várható fejleményt” írtak körül. Az első arra mutat rá, hogy a kibontakozó kihívások megváltoztathatják az egyes tagállamok percepcióját, és megnehezíthetik a konszenzus elérését, így a közös döntéshozatalt az 5. cikkely szerinti – kollektív védelmi – esetekben. A második fejlemény szerint a NATO-nak fel kell mérnie, hogy hagyományos működési területén, az euroatlanti térség határain túl is proaktív szerepet kell vállalnia a nemzetközi biztonság szavatolásában összehangolt, átfogó megközelítést alkalmazó eszközökkel. A harmadik fejlemény azzal számol, hogy a technológia fejlődése és terjedése nyomán egyes ellenfelek képesek lehetnek a szövetség bizonyos sebezhetőségeinek kihasználására, ami arra készítheti a NATO-t, hogy ennek megfelelően módosítsa műveleti koncepcióit, haderőstruktúráját és képességeit. Végül a negyedik fejlemény arra mutat rá, hogy a kommunikáció megnövekedett szerepe miatt szükségessé válik, hogy a szövetség megpróbálja aktívan alakítani a nemzetközi narratívákat, és pozitív üzenetekkel, értékekkel és ötletekkel befolyásoljon más szereplőket, társadalmakat.

Katonai téren pedig hét „fókuszpont” köré csoportosították a várható hatásokat, amelyek közül az első öt kifejezetten a katonai feladatokhoz és képességekhez kapcsolódik – (1) alkalmazkodás a hibrid kihívások követelményeihez; (2) együttműködés és intézményfejlesztés; (3) konfliktusmegelőzés, -kezelés és a következmények kezelése; (4) proliferáció elleni fellépés; (5) expedíciós és harcoló képességek ellenséges környezetben –; az utolsó kettő – (6) stratégiai kommunikáció és a narratívák küzdelmének megnyerése; (7) intézmény- és haderőfejlesztési kérdések – pedig olyan kiegészítő képességekhez, amelyekkel a tagállamok fel kívánják ruházni a NATO-t annak érdekében, hogy a jövő biztonsági környezetében sikeresen tudjon működni.

E fejlemények és fókuszpontok alapján fogalmazták meg a konkrét koncepcionális és doktrinális, valamint képességfejlesztési javaslatokat a jövőre nézve. A 2010-es Stratégiai Koncepció kidolgozására tekintettel jól látható, hogy mind a biztonsági környezetre, mind a konkrét kihívásokra adandó válaszokra tekintettel beépültek az MFP-ben megfogalmazott észrevételek és javaslatok az új, várhatóan 2020 körüli időpontig hatályban lévő koncepcióba.

Várható fejlemény	Fókuszpont	Koncepcionális és doktrinális javaslatok	Képességfejlesztési javaslatok
<p>1. Fejlemény: Az alapvető érdekeinket fenyegető kockázatok és kihívások kikezdi a NATO-tagállamok stratégiai egységét és szolidaritását, és aláássák azt a közmegegyezést, hogy mi képezhet egy 5. cikkely hatály alá eső támadást.</p>	<p>Alkalmazkodás a hibrid kihívások követelményeihez.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Olyan támadó és védelmi koncepciók, stratégiák, és jogi keretek kidolgozása, amelyek érzékeny és nem ellenőrzött művelési területeken is biztosítani tudják az elrettenés, védelem és ellentámadás képességét. A különböző hírszerzési forrásokból származó információk gyűjtési, megosztási, értékelési képességének újraértékelése. Az ipai szereplőkkel fenntartott kapcsolat erősítését és az új technológiák beszerzését meggyorsító átfogó koncepció/stratégia kidolgozása. 	<ul style="list-style-type: none"> A hibrid kihívásokkal szembenézni képes intézményi kultúra kialakítása. A hagyományos és nukleáris képességek fenntartása. A konfliktusok teljes spektrumában részt venni képes erők fejlesztése. Minden hadszíntéren hiteles elrettenést biztosító erők fejlesztése. A technológiai előny megtartása és gyors hozzáférés biztosítása az újonnan fejlődő technológiákhoz. A kibertérben támadók érzékelési, azonosítási, és az ellenük való fellépési képesség biztosítása. A vezetés-irányítási rendszerek agilitásának, igényekhez alakíthatóságának biztosítása, a lehető legalacsonyabb szinten is megtartva a hatékony döntéshozatal. Fejlett összhaderőnemi hírszerzési, megfigyelési és felderítési képességek fejlesztése. A NATO hálózatos képességeinek (NATO Networked Enabled Capabilities) fejlesztése.
<p>2. Fejlemény: A nem NATO-tagállamokkal és más nemzetközi szereplőkkel kialakított, élénkülő kapcsolatok lehetőségeket teremtenek a szövetségnek, hogy kiterjessze szerepvállalását a hagyományos működési környezetén túlra a biztonság és stabilitás erősítése terén.</p>	<p>Együtműködés és intézmény-fejlesztés.</p>	<ul style="list-style-type: none"> A partnerállamokkal az együttműködési lehetőségek, formák és összekötő tisztek cseréjének megvizsgálása. A NATO Átfogó Megközelítés (Comprehensive Approach) teljes körű érvényre juttatása. A partnereknek nyújtott támogatás erősítése a jó kormányzás, a mentorálás és tanácsadás terén. A művelési tervezésben a partnerek részvételének biztosítása. Az ENSZ–NATO Közös Nyilatkozatban foglaltak teljes körű megvalósítása. A partnerállamok helyi erőinek mentorálásáról és támogatásáról szóló döntések teljes körű megvalósítása. A biztonsági feladatok kiszervezési lehetőségeinek megértése és értékelése. 	<ul style="list-style-type: none"> Standardok kidolgozása a támogató műveletek és a biztonsági szektor reformját végrehajtó programok számára, valamint a saját erők kulturális tudatosságának erősítésére. A nem NATO-tagállam partnerekkel a kapcsolatépítési képességek fejlesztése. A NATO, az EU és az ENSZ közötti stratégiai kapcsolat erősítése. Az ellenfelek technológia-használatának gyors értékelése. Az új technológiai fejlesztéseket gyorsan alkalmazott megoldásokká alakító szemlélet és képesség fejlesztése.

Várható fejlemény	Fókuszpont	Koncepcionális és doktrinális javaslatok	Képességfejlesztési javaslatok
<p>3. Fejlemény: Elszánt ellenfelek, akik rendelkeznek az elérhető fejlett technológiával, váratlan módokon használják ki a szövetség sebezhetőségeit, ami miatt lehet, hogy változtatni kell a hadviselés és katonai műveletek jellemzőin.</p>	<p>Konfliktus-megelőzés, kezelés, és a következmények kezelése.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Az intézményi struktúrák, jogkörök és döntéshozatali folyamatok adaptációja. Doktrínafejlesztés és a jogi keretek kialakítása a nem halálos erő alkalmazásához. A NATO–EU partnerkapcsolatban rejlő lehetőségek teljes körű kiaknázása. A NATO–EU partnerkapcsolat fejlesztése a non-prolifерáció és következménykezelés terén. A közös NATO–EU átfogó tervezés és tanácsadás keretrendszerének kialakítása. 	<ul style="list-style-type: none"> A parancsnokságok vezetés-irányítási struktúrájának adaptálása az Átfogó Megközelítés alkalmazásához, beleértve a kormányzati és nemzetközi szervezetek integrációját. A haderőstruktúra és a műveleti tervezés adaptálása az új típusú műveletekhez és a katasztrófavédelmi feladatokhoz.
<p>4. Fejlemény: A nemzetközi szereplőkkel kialakított élénk kapcsolatok lehetőséget teremtenek a NATO-nak arra, hogy eszmékkel és értékekkel pozitívan alakítsa és befolyásolja környezetét.</p>	<p>Prolifерáció elleni fellépés.</p>	<ul style="list-style-type: none"> A nemzeti civil hatóságokat támogató erők felkészültségének javítása. A vezetés-irányítási és informatikai rendszerek harmonizálása. 	<ul style="list-style-type: none"> Kormányzati és nemzetközi szervezetekkel azoknak a képességeknek a fejlesztése, amelyekkel felismerhetők, nyomon követhetők, azonosíthatók a tömegpusztító fegyvereket birtokló szereplők és fel lehet lépni ellenük. Robosztus következménykezelő képességek kialakítása a kormányzati és nemzetközi szervezetekkel együttműködve. Az első reagálókat és a helyreállítási munkát támogató, és a tömegpusztító fegyverekkel vívott konfliktus túlélését lehetővé tevő képességek kialakítása.
	<p>Expedíciós és harcoló képességek ellenséges környezetben.</p>	<ul style="list-style-type: none"> A védelempolitika és a hadműveleti tervezés közötti koordináció fejlesztése. A védelmi tervezési rendszerek és a kialakuló politikai-katonai követelmények jobb összehangolása. Olyan átfogó tengeri stratégia kialakítása, amely képes kezelni a népesedési egyenlőtlenségekből, a korlátozott erőforrásokból, a szervezett bűnözésből, a magas technológiai hozzáértéssel bíró ellenfelekből, a terrorizmusból és a tömegpusztító fegyverek proliferációjából eredő fenyegetéseket. 	<ul style="list-style-type: none"> Azoknak a képességeknek a fenntartása, amelyek lehetővé teszik egyidejű műveletek és hadműveletek végrehajtását a műveletek teljes spektrumán. A műveletek vezető és támogató szerepei közötti zökkenőmentes váltás biztosítása. A műveleti tervezés fejlesztése a műveleti szabályok növekvő komplexitásának figyelembevételével. Mozgékony, hiteles, interoperábilis és fenntartható erők telepítési képességének biztosítása távoli helyekre és rövid felkészülési idővel is. Modern, cselekvőképes légi szállítási képességek, valamint gyorsreagáló és szállítási képességek biztosítása városi környezetben.
	<p>Stratégiai kommunikáció és a narratívák küzdelmének megnyerése.</p>	<p>Olyan koherens üzenetek és szerepvállalás kialakítása, amelyek tükrözik a NATO stratégiai céljait, alapértékeit, elveit és műveleteit.</p>	<p>A szövetség mondanivalóját célba juttató együttműködések szélesítése.</p> <p>A NATO rendeltetésének és műveleti céljainak kommunikációja belföldön és nemzetközileg is.</p> <p>A műveletek kommunikációs támogatásának fejlesztése.</p>

Várható fejlemény	Fókuszpont	Koncepcionális és doktrinális javaslatok	Képességfejlesztési javaslatok
	Intézmény- és haderőfejlesztési kérdések.	<ul style="list-style-type: none"> Annak biztosítása, hogy a koncepciók és doktrínák megfelelnek a rugalmas vezetés és a kiegyensúlyozott haderőstruktúra követelményeinek, így képesek a szövetség alapvető érdekeit fenyegető kihívások kezelésére. 	<ul style="list-style-type: none"> A kiképzési, modellezési és szimulációs képességek fejlesztése. A vezetés-irányítási rendszerek adaptálása a jobb reagálási képesség és nagyobb rugalmasság követelményeihez. A haderőstruktúra adaptálása a biztonsági támogató műveletek követelményeihez. A toborzási folyamatok adaptálása és a legjobb módszerek megosztása. Oktatási és kiképzési standardok kialakítása, hogy biztosítsák, hogy a haderő magasan képzett és kulturálisan felkészült.

3. táblázat: Az MFP-folyamatban azonosított, katonai relevanciájú hatások csoportosítása és az ezekhez kapcsolódó fejlesztési javaslatok

Forrás: NATO 2009, 69.

ÉRTÉKELÉS

A fejezetben bemutatott Multiple Future Project a NATO Transzformációs Parancsnokságának nyilvánosságra hozott stratégiai előrejelzési „termékei” közül a leginkább összetett és szakszerű munka. Az MFP koncepcionális alapjai (az „intellektuális keret”), amely széles forrás- és ismeretfeldolgozásra helyezi már a jövőbe mutató folyamatokat meghatározó driverek azonosítását is, majd két lépésben alakít ki jövőképeket és azonosít tágabban értelmezett biztonsági és szűkebben értelmezett katonai hatásokat, kiválóan szolgálja az eredeti célkitűzést, azaz a 2010-ben kidolgozott stratégiai koncepció szakmai, szakpolitikai háttérének megerősítését. Összevetve például az először 2013-ban elvégzett, majd 2017-ben megismételt Strategic Foresight Analysis folyamattal (NATO SFA, lásd kötetünk előző fejezetét), a négy jövőkép hozzáadott értéket jelent, mert sokkal konkrétabbá teszi az előrejelzés hatásmechanizmusait és jól körülírja azokat a biztonsági és katonai hatásokat, amelyekre a szövetségnek reagálnia szükséges. Mindezt az SFA kevésbé kötött, csak a folyamatokat felrajzoló folyamata nem biztosítja, abban kevesebb „fix pont” áll az értékelést végzők rendelkezésére (legalább is a nyilvánosságra hozott verzióban).

Az MFP lépcsőzetes felépítése, a folyamatot végigkísérő szakértői kontroll és tesztelés (workshopok) véleményünk szerint biztosítani tudta mind a megfelelő kritikai hozzáállást, mind a tagállamok véleményének konszenzusos képviseletét az igen szerteágazó kérdésekben is. Az előrejelzési folyamatban résztvevők széles köre és sokszínű szakmai háttere azt is biztosíthatta, hogy a széles értelemben vett biztonsági vonatkozások megalapozottan kerüljenek bele az értékelésbe.

Végül, de nem utolsósorban, mint láthattuk, a deduktív folyamat végén konkrét katonai relevanciával bíró ajánlásokat fogalmaztak meg a jelentés készítői, ami jó alapot teremt a gyakorlati felhasználásra mind a tagállamok, mind a NATO központi szervezete és parancsnokságai részére, ezáltal a Multiple Futures Project követendő példát jelenthet a jövő stratégiai előrejelzési feladatainak elvégzése során is.

FELHASZNÁLT FORRÁSOK

- NATO (2008): *Multiple Futures Homepage*. Elérhető: <https://www.act.nato.int/multiplefutures> (A letöltés dátuma: 2018. 06. 10.)
- NATO (2009): *Multiple Futures Project – Navigating towards 2030. Final Report*. Elérhető: http://www.act.nato.int/images/stories/events/2009/mfp/20090503_MFP_finalrep.pdf (A letöltés dátuma: 2018. 06. 10.)
- NATO (2010): *Strategic Concept – 2010*. Elérhető: https://www.nato.int/strategic-concept/pdf/Strat_Concept_web_en.pdf (A letöltés dátuma: 2018. 06. 10.)